

27316, II,

94
1870

Mladenček

Dominik Savio,

gojenec v vstavu sv. Frančiška Salezija
v Torinu.

V laškem jeziku spisal 1866 duhoven Janez Bosko
vodnik tega vstava.

Slovensko vravnal

L. Jeran,

duhoven ljubljanske škofije.

Založila in na svitlo dala

KATOLIŠKA DRUŽBA ZA KRANJSKO.

Zvezek 2. Cena 10. kr.

Na svitlo dan mesca malega serpana 1870.

Z dovoljenjem Vis. čast. škofijstva ljubljanskega.

Natisnila R. Eger v Ljubljani.

Slovstveni namen katoliškega društva.

Katoliška družba daje sem ter tje na svitlo male knjižice in jih sama zaklada.

Namen tacih knjižic je podučiven in vedrilen ali kratkočasen, vselej pa primeren družbinemu namenu.

Družniki dobivajo take bukvice brez plače, vendar pa ne smejo na dolgu biti s tem, kar v družbo plačujejo, kadar kaka knjižica na svitlo pride. Tisti udje, ki pozneje pristopijo, nimajo pravice do bukvic, ki so pred njih pristopom prišle na svitlo; morali bi jih torej kupiti, ako bi jih želeli imeti.

Kar je bukvic odveč, se prodajajo. Cena slehernih bukvic je na vsako knjižico postavljena.

Voditelj, ki ga odbor postavi za izdajanje knjižic, oskerbuje primerne reči ali tvarine v ta namen, naj so že izvorni spisi ali prestave itd.

Razprodajavci ter razširjavci teh knjižic med narod dobivajo po 20 odstotkov za svoj trud. Kteri želé to prevzeti, se oglasé pri gosp. predsedniku.

Gledalo se bode, da bodo izhajale prav koristne knjižice, kakor že prva in druga kažete, ki imate namen že naj prvo mladino s prelepimi zgledi modrega otroka in mladenčka Dominika nedolžne ohraniti. Kmali nasledva tudi kaj primernega za bolj odrašene itd. Močno je torej želeli, da bi se te bukvice prav obilno razširile med narod, zlasti med katoliško mladino.

Popravek. K strani 31, 1. zvezek, spodej prideni še te-le besede: in jih vabit k edinosti s sveto katoliško cerkvijo; ker pa tega zdaj še ne morem in ne vem, če mi bode kdaj mogoče, zato bom saj za njih spreobrnjenje zvesto molil. Zapisati se hočem zato v bratovšino sv. Cirila in Metoda, ki dan na dan moli za spreobrnjenje nezedinjenih grekov.)

Dokončanje poglavja XI.

Dominikova gorečnost za zveličanje duš.

Dominik se je večkrat pritožil v pogovorih do tovaršev, da mnogi imajo tako malo gorečnosti za to, da bi male otročiče podučevali v verskih resnicah. Pa je res, da veliko veliko otrok obilno prav hudega in pregrešnega storí, ker ni nikogar pričujočega, da bi jim dopovedal, kako velik greh je to ali to pred Bogom. Rekel je Dominik: „Koliko ubogih dečkov bode morebiti šlo v pogubo zato, ker ni nikogar, da bi jih v veri podučil!“ Pri naj huji nevarnosti namreč dostikrat ni nobenega takoumnega, tako vestnega ali pa tako serčnega tovarša, da bi jim modro ali tudi resno povedal in djal: moji ljubi tovarši! to-le, kar vi mislite storiti, je pa velik greh; Bog ne daj kaj takega početi! V tej in tej zapovedi je prepovedano, zakaj Bog pravi: „Ne imenuj po nemarnem Božjega imena; ne kradi; nič nečistega ne more v nebesa“ i. t. d.

Dominik je to v djanji skazoval, kar je govoril. Neki dan pripoveduje tovaršem ob času od diha podučljiv izgled. Eden tovaršev ga hoče zmotiti in reče: Kaj te skerbé te rečí? Kaj me skerbé? odgovori Dominik; skerbé me, ker duša mojih tovaršev je odrešena s kervjo Jezusa Kristusa; skerbé me, ker smo vsi bratje . . ; skerbé me, ker Bog

priporočuje, da pomagajmo eden drugemu k zveličanju; skerbé me, ker če se mi posreči kako dušo zveličati, zavarujem tudi zveličanje svoje lastne duše.

Dominik je bil kaj srečen v lepem opravilu, delati za zveličanje svojega bližnjega. Komaj je prišel v svoj kraj domú na oddih, precej so ga obdajali otroci njegove enakosti, manjši, pa tudi veči. Bilo jim je prav posebno veselje se z njim kratkočasiti. Imel je pa seboj marsikterih lepih spominkov iz šole, ki jih je dobival za svojo pridnost, ali si jih je sicer od višjih sprosila. To so bile male bukvice, križčiki, podobice, svetinje ali kaj družega. Izpraševal jih je zdaj iz keršanskega nauka, zdaj sicer o njih dolžnostih, in dajal jim je darilca po odgovorih.

S tim je marsikterega pridobil, ga peljal seboj k spraševanju iz keršanskega nauka, k molitvi, k sv. maši in k drugim opravilom, kjer so se pobožnosti vadili. Tako, postavim, je učil nekoga prav lepo in pobožno križ delati. To se utegne komu zdeti malenkost; meni se pa dozdeva, da še veliko odrašenih ne zna križa delati „pobožno“ in „z duhovnim pridom.“ Marsikteri ljudje pa tudi sicer ne znajo nikoli čisto prav križa delati, ker se ga niso od otročnosti prav naučili. —

Bil je Dominik med drugim v skerb vzel dva bratca, ki ju je učil brati, pisati, na pamet praviti katekizem, in pomagal jima je pri jutranji in večerni molitvi, da sta jo lepo opravljala. Vodil ju je v cerkev, učil z blagoslovljeno vodo se pokropiti.

Takrat, ko marsikteri mladenči o šolskih počitnicah sem ter tje pohajajo in čas tratijo, je Dominik podučljive reči pripovedoval svojim sorodnikom, ali drugim tovaršem, kateri koli so ga poslušali.

Tudi doma je vsak dan hodil sv. Rešnje telo obiskovat. In tu je bilo kaj sladko veselje zanj, če je pridobil kacega tovarša, da je z njim šel v cerkev. Smé se torej reči, da Dominik ni opustil nobene priložnosti, kjer koli je mogel kako dobro delo storiti, ali moder svèt dati.

Poglavje XII.

Dogodki in lepe šege, kako se s tovarši obnašati.

Misel, duše Bogu pridobivati, Dominika nikjer ni zapustila. Kadar so imeli počitek, je bil on duša razvedrila; toda kar je govoril ali počel, je vselej merilo na njegov lastni ali pa na družih duhovni prid. Imel je pred očmi lepe nauke o odgoji in priljudnosti, da ni segal drugim v besedo, kadar so govorili. Ako so pa tovarši utihnili, je precej sprožil kake vprašanja o šoli, zgodovini, številstvu, kakoršne so prijetno delale tovaršijo z njim. Če je kdor si bodi obernil govor na opravljanje ali kaj enacega, je on vmés segel, bersnil kako osoljeno, ali povedal basen ali kaj družega, da je smeh napravil. Tako je odvernil kremljanje od opravljanja in je ubranil, da tovarši niso Boga žalili.

Dominikov veseli obraz, njegova živa lastnija ga je priljubljevala tudi manj pobožnim tovaršem. Vsak je bil vesel, ako je dobil priložnost se z njim kratkočasiti; in radi so sprejemali opomine, ktere je sem ter tje o pravem času vplétal.

Neki dan je eden njegovih tovaršev želel napraviti se v šeme ali maškare. Dominiku pa ni bilo všeč in mu reče: ali bi bil zadovoljen, ko bi bil res taki, kakoršnega se hočeš napraviti, z dvema rogovoma na čelu, s péd dolgim nosom, z obleko kacega spákarja? O nikoli ne; odgovorí tovarš. Tedaj, pristavi, ako ne želiš imeti tacega obraza, zakaj se hočeš tacega kazati in kazíti lepi obraz, ki ti ga je Bog dal?

Neki dan ob času oddiha se kar neprevidoma prištuli človek med mladenče, ki so se kratkočasili. Oberne se k enemu in začne govoriti, pa tako na glas, da so vsi drugi lahko slišali. Zvijáchnik, da bi jih k sebi privabil, v začetku pripoveduje burke, da so se smejali. Kmali so ga na kupe obdajali in na ušesa vlekli čudne reči, ki jim jih je klatil. Komaj vidi, kako je obsut, oberne govorjenje na verske reči, in po navadi tacih širokoustnežev začne reči kvasiti, da je bilo groza; naj bolj svete reči je smešne delal in vsim cerkvenim ter duhovskim osebam je jemal poštenje in dobro ime. Nekteri pričujočih, ki take brezbožnosti niso poterdili, pa se niso upali ustavljati, so preč šli. Precej veliko neprevidnih je ostalo in so ga dalje poslušali. Neprevidoma pa pride med tim Savio vmes. Komaj da

spazi, kakošne moke je to govorjenje, ne praša za nobenega človeka več, se zdajci oberne k tovaršem in reče: Bežimo od tod, pustimo tega nesrečnega človeka; on nam hoče dušo ugrabiti. Mladenči poslušajo glas tolikanj ljubeznjivega in krepostnega tovarša, in zdaj se odpravijo vsi proč do zadnjega od tega satanovega poslanca. Le-ta vidi, da je od vsih zapušen, jo pobere in ni ga bilo več viditi.

Drugi pot se hočejo nekteri iti kópat. Ta reč je sploh nevarna, ondi pa je bilo nevarno še posebej. Da molčimo od nevarnosti za čednost, je ondi tudi voda tako globoka in dereča, da večkrat požrè kacega nesrečnega kopavca. Dominik to spazi in jih iše odverniti, ter jim pripoveduje zdaj to, zdaj uno. Kadar pa vidi, da so terdno odmenjeni v vódo, takrat odločno govori: ne, je rekel, jest nočem, da bi hodili v vodo.

— To ni nič hudega.

— Nepokorni ste svojim višjim, v nevarnost se postavite pohujševanje dajati ali pa pohujšani biti, ali pa v vodi smert storiti, ali to ni hudo?

— Ali nam je vroče, da ne moremo več prenašati.

— Če ne morete prenašati vročine tega sveta, ali bote mogli pa prenašati strašno vročino v peklu, katerega si greste služiti?

Te besede jih ginejo, opusté namen, se začno z njim kratkočasiti, in o določenem času gredo z njim v cerkev k duhovnemu opraviilu.

(Kolikrat je taka tudi pri Ljubljani in po deželi! Nespremišljeni zapeljejo eden drugega, in celó ob nedeljah gredó kopat se namesto k Božji službi. In kako ostudno in nesramno je to, da dostikrat kar brez vse obleke po vodi brodijo ali se ob vodi po bregovih potikajo! Gorjé stokrat mladenču, kateri sramožljivost zapravi, ker zgubil je naj lepši mladostni cvét. Kolik greh pa je, zraven tega še celo Božjo službo opušati, to keršanski nauk uči.)

Nekteri drugi mladenči, vneti za srečo in blagor svojih tovaršev, so se zedinili v družbo s tim namenom, da bodo gledali spreobračati samopašne tovarše. Savio je bil naj gorečniši med njimi. Ako je imel kaj sladkega, lep sad, križec, svetinjo, podobo ali kaj enacega, je prihranil za ta namen. Kdo to hoče, kdo hoče? je klical gredé proti njim. Jest, jest, so vpili in tekli k njemu. Počasi, je rekel, dal bom tistemu, kateri mi bo naj bolje odgovoril, kar ga bom prašal iz keršanskega nauka. Prašal pa je naj bolj razposajene, in če so mu le nekoliko primerno odgovorili, jim razdal male darila.

Druge je pridobival po drugi šegi; sprejemal jih je, vabil da naj z njim gredó, se z njimi pogovarjal, tudi igral, če je kazalo. Z naj večí navdušenostjo se je z njimi igral, kakor je bilo viditi; na enkrat pa je igro pretergal in rekel tovaršu: ali greš z menoj, greva v saboto k spovedi? Ker še ni bilo tako blizo, ali da bi mu vstregel, odgovorí, grem. Dominiku je bilo to dosti in igra nadalje. Dominik pa mu je večkrat ponavljal tisti

„grem“ in učil ga je lepih prilikah; kako se je treba prav spovedovati. Kadar pa pride sabota, gre z njim v cerkev, še pred njim spoved opravi, ali ga tudi spovedniku že naprej napové, mu dopové po spovedi, kako naj se Bogu zahvali. Tako je delal pogosto, to je bilo njemu velike veselje, tovaršem pa velik prid; velikrat se je namerilo, da marsikteri razmišljenec ni nič pridobil pri pridigi za svoj dušni blagor, podvergel pa se je bogoljubnemu prigovarjanju Dominikovemu.

Primerilo se je včasih, da je kateri skoz teden obetal, v saboto ga pa ni bilo. Kadar ga je Dominik zopet dobil, se je malo z njim prijazno pošalil, da je taki omahljivec, malo ga opominjal in na novo oserčeval. Rekel mu je: stori si silo in skerbi, da se dobro spoveš, boš vidil, kako polno veselja bode tvoje serce. In res, ko se je tako spovedal, je šel precej k Dominiku s silo zadovoljnim srcem. Res je, mu reče, v resnici sem vesel in zadovoljen; v prihodnje bom bolj pogosto k spovedi hodil.

V občinah mladenčev so večkrat nekteri, ki se drugi z njimi malo menijo, ker so okorni, nevedni, manj odgojeni, ali pa jim kaka nevšečnost britkost dela. Taki nosijo butaro zapušenja, ravno kadar so naj bolj potrebni poterjenja od dobrega prijatla.

Dominik si je delal take za prijatle. Približeval se jim je, poživiljal jih s kakim dobrim pogovorom, jim dajal dobre svete. Torej se je več-

krat zgodilo, da je Dominik take z ljubeznjivimi besedami od velikih grehov odvernili.

Kteri koli so imeli tedaj kake pritežnosti, so se zatekali k Dominiku, in kteri so imeli britkosti, so čutili polajšek, kadar so jih njemu razodeli. Tako je imel Dominik pot odperto, da je neprenehoma skazoval ljubezen do bližnjega in si množil zasluženje pri Bogu.

Poglavje XIII.

Duh molitve pri Dominiku. — Njegovo češenje Matere Božje. — Šmarnice.

Med darovi, s kterimi je bil Bog Dominika obogatil, je bil posebno imeniten ta, da je imel gorečnost do molitve. Njegov duh je bil tako navajen z Bogom se pečati, da je svoje misli zbiral in serce k Bogu povzdigoval v vsakem kraju, tudi v naj večem šumu.

Kadar je molil v občini z drugimi, je bil viditi prav kakor angele. Nič se ni ganil in z dušo in s telesom je bil k molitvi zbran. Klečé se ni na nič naslanjal, obraz je bil vesel, glavica nekoliko naklonjena, oči pobešene; ti bi bil rekel, da je drugi sv. Alojzi.

Dosti je bilo viditi ga, da je človeka k dobremu ginil. Vojvoda Cays, prednik družbe sv. Alojzija, je leta 1854 pri duhovnem opravilu vidil

mladenča moliti s toliko pobožnostjo, da je ves stermel. Po opravilu je želel vediti, kdo je ta deček, kteremu se je tako čudil. Bil pa je Dominik Savio.

Čas, ki je bil mladenčem odmenjen za oddih, je Dominik skorej vselej razdelil v dve polovici. Le polovico je obrnil za počitek, drugo pa ali v duhovno branje, ali pa za kako molitev, ki jo je šel z nekterimi tovarši pred sv. Rešnje telo v cerkev opraviti za duše v vicah, ali Marii Devici na čast.

Češenje Dominikovo do Marije Device je bilo kaj posebno. Vsak dan se je v kaki reči zatajil nji na čast. Nikoli ni vpiral oči v obličje družega spola; na poti v šolo ni oči pasel. Včasi je šel blizo očitnih burk ali komedij, ktere so tovarši gledali s toliko pohlepnostjo, da niso več vedili, kje so. Ko so Dominika prašali, če so mu te glume ali komedije bile všeč, je odgovoril, da ni nič vidil. Kakor razjezen ga torej eden tovaršev popraša nek-daj: Kaj pa misliš početi z očmi, ako ti ne bodo služile za to, da bi té reči gledal? Služiti mi imajo za to, da bom gledal obličje naše Matere Marije, kadar bom šel k nji v sv. raj, ako bom vreden, je odgovoril.

Častil je posebno, neomadežano Marijno Serce. Vselej kadar je prišel v cerkev, je šel pred njen altar jo prosit, naj mu pridobi milost, da bode svoje serce vselej ohranil prosto vsakih nečistih misel ali željá. Marija, je rekel, jest hočem biti zmiraj tvoj otrok; dosezi mi, da prej

umerjem, kakor da bi storil kak greh zoper spodobnost.

Vsak petek si je pritergal nekaj oddiha in je šel z drugimi tovarši v cerkev obmolit krono Marijnih sedem žalost, ali pa saj litanije žalostne Matere Božje. Tudi druge je vabil k češenju Marije Device. Neki dan je sam svoj plajšek slekel in ga posodil tovaršu, ker je bilo mraz, da je šel z njim v cerkev molit.

Kdo bo pa popisal, kako vnet za svojo nebeško varhinjo Marijo je bil Dominik v mescu majniku? Pogovoril se je s tovarši in vsak dan tistega mesca je zunaj tega, kar je bilo v cerkvi, še kaj posebnega storil z njimi vred Marii na čast. Pripravil si je lep venček spodbudnih izgledov, ki jih je z velikim veseljem pripovedoval tovaršem ter jih je z njimi vnemal k Marijnemu češenju. K sv. Obhajilu je ta mesec hodil vsak dan. Tudi tovarše je spodbudoval, da naj ta mesec spoved in sv. Obhajilo opravijo.

Že vse odveč bi bilo popisovati, s koliko gorečnostjo je z drugimi skerbel za napravo in lepoto šmarniškega altarčka.

Poglavje XIV.

Kako je hodil k spovedi in k sv. Obhajilu.

Skušnja uči, da naj močnejši stebra čednosti sta spoved in sv. Obhajilo. Velikrat je pogosto

prejemanje sv. zakramentov še edini pomoček, ki je zmožen človeka obvarovati smertnih pregreh v otročjih, mladenških in poznejših letih.

V začetku, ko je prišel v vstav sv. Frančiška, je hodil Savio vsak mesec k spovedi in sv. Obhajilu, kakor je bila ondi navada; pozneje pa veliko veliko bolj pogosto. Slišal je neki dan z lece te-le besede: Mladenči, ako želite stanovitni biti na poti v nebesa, se vam priporočajo tri reči: hodite pogosto k spovedi; pogosto k sv. Obhajilu; izvolite si spovednika, kateremu si upate odpreti svoje serce, — nikar pa ga ne menjajte brez sile. — Dominik je dobro razumel te svetovanja; pa ne le razumel, ampak tudi spolnoval.

Razodeval se je Dominik svojemu spovedniku na tanko in čisto zaupljivo. Zato je bil pa Dominik srečen in vesel. Rekel je, če imam kako pritežnost v sercu, grem k spovedniku, kateri mi svetuje po Božji volji. Zakaj Jezus Kristus je djal, da beseda spovednikova je za nas kakor beseda Božja. Ako pa želim kaj velicega, grem prejet sv. Hostijo, v kateri je „Corpus, quod pro nobis traditum est“, to je, ravno tisto telo, tista kri, duša in božestvo, ktero je Jezus Kristus daroval za nas na križu svojemu večnemu Očetu. Kaj mi manjka k sreči? Nič ne na tem svetu: manjka mi samo, da bi zamogel uživati razgernjega v nebesih Njega, kterega zdaj z očesom vere občudujem in molim na altariju.

V tacih mislih in občutkih je imel Dominik v

resnici srečne dni na zemlji. Od tod je izviralata tista jasnost, tisto nebeško veselje, ki se je preselovalo v vse njegove djanja. Njegovo življenje je bilo vse skozi tako, kakor se spodobi tistemu, ki tako pogosto k sv. Obhajilu hodi. Bilo je njegovo obnašanje po vsih stranéh brez graje. Povabil je vodnik gosp. Bosko njegove tovarše, naj mu povedó, če so skoz tri leta, ko je bil Savio med njimi, nad njim zapazili kak pogrešek, ki bi ga bilo treba popboljšati, ali pa kako čednost, da bi se mu morala priporočati? Vsi pa so zedinjeno terdili, da pri njem niso nikoli nič našli, kar bi bilo graje vredno; pa tudi da niso vedili čednosti, ki bi mu jo bilo treba še pridjati.

Njegovo pripravlanje k sv. Obhajilu je bilo kaj spodbudno. V večer pred sv. Obhajilom, prejden je šel k počitku, je opravil molitev v ta namen in sklenil je vselej: Češen, hvaljen bodi Jezus v naj svetejšem Zakramentu! Zjutraj je doveršil spodobno pripravlanje. Zahvala po obhajilu pa je bila brez mere. Ako ga niso klicali, je veči del pozabil na zajutrek, na čas oddiha in včasi tudi na šolo, ker se je mudil v molitvi, ali bolj prav, v premišljevanji dobrote božje, ki po neizrekljivem načinu delí ljudem zaklade svojega nezmerneга usmiljenja.

Bilo mu je priserčno veselje, če je mogel kako uro ostati pred Jezusom v presv. Zakramentu. Najmanj po enkrat na dan je hodil nespremenljivo ga obiskovat, in vabil je tudi druge, naj z njim gredó.

Molil je posebno z gorečnostjo v ta namen, da bi se nadomestovalo za krivice in skrunjenja, ki jih presv. Serce Jezusovo terpi od krivovercev, nejevernikov in hudobnih kristjanov.

Po opravljeni dolgi spovedi, kar je bilo že omenjeno, je začel hoditi k spovedi po dvakrat na mesec, potlej vsak teden, in enako k sv. Obhajilu. Vidil je pa spovednik, koliko korist si pridobiva mladeneč za duhovno življenje v sv. zakramentih in svetoval mu je iti po trikrat na teden k sv. Obhajilu, in skoz eno leto je hodil celo vsak dan. Se vé, da k ti tako posebni milosti ga je pripravnega storila le njegova redka in resnična čednost, njegovi veliki napredki na poti popolnamosti.

Da bi bile njegove Obhajila tolikanj bolj rodovitne in da bi se dan na dan toliko bolj vnel k novi gorečnosti, si je vsak dan postavil poseben namen za sv. Obhajilo.

Tako-le je razdelil Obhajila skoz teden:

V nedeljo. Presveti Trojici na čast.

V ponedeljek. Za moje dušne in telesne dobrotnike.

V torek. V čast sv. Dominika (to je, svojega pomočnika) in angel varha.

V sredo. V čast žalostne Matere Božje za spreobrnjenje grešnikov.

V četrtek. Za duše v vicah.

V petek. Na čast Kristusovega terpljenja.

V saboto. V čast presv. Marije Device za njeno varstvo v življenji in v smerti.

Lepa lastnost pri dobri mladini je ta, da se rada pridružuje k duhovnim opravilom, zlasti ki zadevajo sv. Rešnje telo. Dominik se je z navdušenim veseljem vdeleževal vsih taciš svetih obredov. Pred sv. Rešnjim telesom, ki so ga nesli k bolniku, je precej na kolena pokleknil, kjer koli je bilo, in spremljal ga je do konca opravila, ako je čas imel.

Neki dan so šli blizo memo s sv. Rešnjim telesom k bolniku. Pota so bile blatne. Ker ni imel ravno boljšega mesta, poklekne kar na blatnat prostor. Eden tovaršev mu to pozneje očita in pristavi, da ni potreba si tako obleko umazati, da tudi Bog tega ne tirja. Dominik priprosto odgovori: kolena in hlače — vse je Gospodovo, torej mora vse služiti v to, da se mu čast in hvala daje.

V enakem primerljeju je vidil neki dan vojaka, ki je stal ravno ko so šli mem njega s sv. Rešnjim telesom. Ni si upal reči mu, da naj poklekne, vzame iz žepa malo rutico, jo stegne na umazane tla in migne vojaku, da naj si dá z njim postreči. Vojak, naj pervo zbešan, potem pusti na stran ruto in poklekne kar na pot.

V praznik sv. Rešnjega telesa je bil z drugimi tovarši oblečen kakor klerik in poslan k procesii ondotne duhovnije. Šel je z naj večim veseljem, in to mu je veljalo za toliko darilo, da bi mu večega nihče ne bil mogel podeliti.

Poglavje XV.

Dominikove pokorila.

Dominikova mladost, njegovo šibko zdravje pa nedolžno življenje ga je gotovo izgovarjalo, da bi mu ne bilo potreba si posebnih pokoril nakladati. Dobro pa je bilo Dominiku znano, da težko mladenec ohrani nedolžnost brez pokorjenja. Ta misel je storila, da pot terpljenja se je njemu zdela tako prijetna, kakor bi bila s cveticami posuta. Za pokoro je poterpežljivo prenašal krivice in zopernosti; vedno je krotil svoje počutke in se v naj lepši spodobnosti ohranil pri molitvi, v šoli, pri učenju, na oddihu. V tacih pokorilih se je vedno vadil, in to je dolžnost za slehernega človeka, da se na poti čednosti ohrani, zato se pri tem ne bom mudil.

Nakladal si je Dominik še druge, telesne pokorila in mertvenja, ktere so mu pa njegovi višji prepovedovali, nekaj zavoljo njegove mladosti, nekaj zavoljo slabega zdravja in družih vzrokov. V svoji gorečnosti je bil določil, da se bo vsako saboto ob kruhu in vodi postil na čast Materi Božji; ali spovednik mu je prepovedal. Še veliko družih premagovanj in mertvenj si je želel nakladati, prepovedano pa mu je bilo kar koli si bodi početi brez poprejšnjega prašanja in privoljenja. Zdihoval je torej neki dan: Oh revež jest, res sem v zadregi!

Zveličar pravi, da ne pojdem v nebesa, ako ne bom pokore delal; meni pa je prepovedano pokoro delati: kakošne tedaj bodo moje nebesa? „Pokora, ki jo Bog od tebe tirja, je pokoršina. Ubogaj, in dosti je“, mu je odgovoril njegov vodja. V to se je vdal, in bil je miren.

Poglavje XVI.

*Kako je Dominik spodobnost ohranil v vsih svojih
zmožnostih, kako se zatajal.*

Kdor je Dominika vidil, kako je bilo njegovo zunanje obnašanje čedno in vse skozi spodobno, se mu je zdelo, da to je pri njem že od nature dana lepa lastnost, da mu je tako pristvarjeno in se mu ni treba za tako čednost nič truditi. Pa to ni bilo tako. Kteri so ga bolj na tanko poznali in skerbili za njegovo izrejo, zamorejo skazovati, da si je on veliko prizadeval, da je njegov lastni trud delal v edinosti z božjo milostjo. In to ga je storilo tako čednega in spodobnega.

S svojimi prav živimi očmi je imel dosti truda in silo si je mogel delati, da jih je v zbranosti ohranil. Pravil je večkrat to-le nekemu prijatlu: „V začetku, ko sem si bil postavil, da hočem — in po vsaki ceni hočem gospodovati svoje oči, sem naletaval na dosti veliko težavo“. Bil je tako čeden in zderžen v svojih pogledih, da izmed vsih, ki so ga poznali, se ne spomni nobeden, da bi ga

bil kdaj vidil v tem le količkaj meje naj ostrejše spodobnosti prestopiti. Djal je večkrat: Oči ste dve okni. Skoz okna pride, kar kdo hoče, da pride. Mi zamoremo pripeljati skoz ti okni angela, ali pa tudi rogatega satana, ter je eden ali pa drugi gospodar našega serca.

Neki dan zunanji mladeneč nespremišljeno pri-
nese v hišo časnik z nespodobnimi in zoperverskimi figurami. Truma dečkov ga obdaja ogledovat te spake, ki bi bile s serdom pretresle turke in pogane same. Tudi Savio bližej teče, misleč, da bo kako spodbudljivo podobo vidil.

Ali kadar se približa, se na glas zavzame, na to prime list v roko in ga sterga na majhne kosce. Tovarši obstojé stermeči, — gledajo se med seboj in molčé.

Spregovori pa Savio in reče: O mi sirote! Bog nam je oči dal, da bi gledali lepoto njegovega stvarjenja, vi pa jih v to obračate, da ogledujete take nesnage, ki jih je iznašla človeška hudobija v pogubo naših duš! Ste mar pozabili, kar vam je bilo tolikrat oznanovano? Gospod Bog nam pravi, da že po enem nespodobnem pogledu si z zadolženjem dušo omadežamo; vi pa si s tacimi rečmi oči pasete!

Zraven tega, da je bil tako varen z očmi, pa ni bil manj zderžen v govorjenji.

Kadar je drug govoril, je on molčal, in večkrat je umolknil, da je pustil drugemu besedo. Praznih reči ni nikoli govoril. Tudi takrat, kadar ga

je kdo razžalil, je znal gospodovati jezik in jezo.

Neki dan je tovarša opomnil zavolj neke napačne navade. Ta pa, ne da bi hvaležno opomin sprejel, začne gerdo divjati. Obklada ga z zmerjanjem, potem ga s pestmi bije in z nogami suje. Savio, stareji in močnejši od unega, se vendar ni drugač maševal nad njim, kakor po keršansko. Zarudečilo ga je sicer v lica, pa krotil je jezo in rekel samo te-le besede: Odpustim ti; hudo si storil; nikar z drugimi tako ne delaj. — O predragi slovenski mladenči! koliko hudih pobojev bi se ne zgodilo po deželi, — koliko izmed vas bi jih po ječah ne tičalo leta in leta, — koliko grenkih solz bi prihranili sebi in staršem, ako bi znali z bližnjim tako ravnati, kakor je delal Savio. Opustite ostudno jezo in gerde tepeže! To ni le silo pregrešno in silovito nevarno, ampak tudi gerdo, ostudno, divjaško, neusmiljeno.

Marsikaj bi se dalo povedati, kako je zatajeval tudi druge počutke, pa le nekoliko naj omenim. Po zimi je imel ozebljine na rokah, pa nikoli se ni zato pritožil; viditi še le je bilo, da mu je to ljubo. Če so večji ozebljine, bolj bodò teknile k zdravju, je djal večkrat, — mislil pa si je, k „dušnemu zdravju“. — Kjer prebiva več mladenčev ali sploh ljudi skupaj, so zmiraj kateri vmes, ki niso nikoli zadovoljni. Zdaj tarnajo čez verske opravila, zdaj čez natančni red, zdaj jim ni dosti spanja,

zdaj so jedí preslabe. V vsem najdejo kaj, da mermrajo in lahko še druge nezadovoljne delajo.

Taki reveži so pravi križ za višji tacih naprav, ker njih mévžavost je kužljiva in močno škodljiva, in celo lahko napravi na dobrem imenu in doželenem vspehu kvar delajo. Modri Savio se je temu ravno nasproti obnašal. Iz njegovih ust ni bilo nikoli besedice, s katero bi bil nevšečno tožil ali godernjal. Mraz ali vroče, lepo ali gerdo vreme, taka ali taka jed: Dominik je bil zmiraj dobre volje. Ako so tudi tožili drugi, da je jed preveč ali premalo kuhana, plevka ali preosoljena, — njemu je bilo vse prav. Mudíl se je navadno po jedi v obednici, da je pobiral mervice in drobtine kruha in drugih jedí, ki so jih tovarši popušali po mizi ali po tléh raztresene, in povžíval jih je kakor slastno reč. Vsak ostanek je on spoštoval in povžil. Nekteri so se temu čudili, on pa je zakrival svojo spokornost, rekoč: „Kruhki se ne jedó celi, in če so že razdrobljeni v mervice, je eno delo za zobe že opravljeno“. Da ni tega delal iz snednosti, se je vidilo tudi od tod, ker velikrat je svoj oddelek jedí dal tovaršem. Na vprašanje, zakaj s toliko skerblijvostjo zbira te ostanke, ki bi marsikteremu stud delali, je odgovoril: Kar imamo na svetu, vse je predrag dar od Boga; izmed vsih darov po njegovi sveti milosti pa je živež naj večí, ker z njim nam življenje ohrani. Zato je naj manjši del tega darú vreden naše hvaležnosti, in res zasluži, da se hrani z naj večí natančnostjo.

Čevlje tovaršem snažiti, iztepati prah iz oblék, bolnikom v naj revniših potrebah streči, pometati in druge enake reči opravljati — to je bilo njemu kakor prijetno razvedrilo. Rekel je večkrat: Vsak naj stori, kolikor more; jest nisem zmožen za velike reči, kar pa premorem, to hočem opravljati v veči Božjo čast.

Premnogotere so zatajevanja, ki jih je imel Dominik v navadi in kažejo, da je v tako mladih letih v resnici hodil po poti popolnamosti. Jest reči, ki so bile njegovih slasti nasprotne, ogibati se prijetnih; krotiti oči tudi v dopustljivih rečéh; zatajevati svojo voljo; prenašati s popolno vdanostjo vse, kar je telesu in duhu zoperno — to so bile njegove vedne vaje. Velike in male priložnosti, pa tudi čisto neznatne reči je Dominik vedil z veliko spretnostjo tako obračati, da je svoje življenje posvečeval in zvikševal zasluženje pred Bogom.

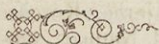
Dalje sledi v tretjem zvezku.

Kaj naj si misli in na katero stran naj se oberne vsak katoliški Avstrijan v sedanji vojski.

Spisal

grof Viljem Wurmbrand,
pervosednik katoliške družbe.

Nastala je vojska med Francijo in Prusijo.

To je dogodba glasovita.

Da vsak katoličan to iz serca obžaluje, in se mu merzi do počenjanja tistih, ki so brezvestno sklicali to šibo Božjo, bodi si iz častilakomnosti ali hlepenja po gospodovavstvu, razume se samo po sebi. — A milovanje in studenje doveršenega djanja kar nič ne spremeni; ta stvar je tudi taka, da o nji vse govori, toraj tudi katoličanje slovenskega in nemškega jezika.

Predno pa človek govori, naj to, o čemur govori, zrelo prevdarja. — Premislimo tedaj to žalostno vojsko in njene nasledke.

Rečem pa „nasledke,“ kajti zgodovinarja morda mika vediti, zakaj se je vojska začela, nam pa je to skorej vse eno v tem trenutku, ko si že Francoz in Prus nasproti stojita čakaje, kedaj se bota udarila. — Gotovo je le to, da sta se Napoleon in Bismark ali Francoz in Prus že dalj časa serpo gledala, in da so oboji krivično ravnali; še bolj gotovo je, da eden in drugi hočeta svet za nos voditi; naj bolj gotovo je pa, da je vse njuno zagotavljanje in rotenje, da si nočeta čisto nič tujih dežel prilastiti, le prazno besedovanje; Prusu tega ne verjame nihče, javaljne pa tudi kdo Francozu.

Kdo izmed nju več ali manj resnico na glavo stavi, kdo je več ali manj kriv in ali je Francoz, kakor se vidi,

ta pot Prusa prehitel, ali pa se sam na limanice vjel, in ali on hoče kriv biti vsega prepira, to je nam prav vse eno. Prezrimo tedaj začetek vojske in mislimo le na sedanjost in prihodnost.

Pravi katoličan mora tudi biti dober državlján in domoljub, sicer ni pravi katoličan.

V prejšnjih časih je avstrijski državlján, na tujem vprašan, kdo si? odgovoril: „Avstrijan sem in sicer doma sem na Pemskem, Ogerskem, Tirolskem i. t. d.“ Dan danes ne slišimo takega odgovora, kajti beseda Avstrijan, ki obsega vse narode in dežele avstrijskega cesarstva, rada zaostaja. Ne gledé na Ogre, ki poznajo le Cislajtánijo, deželo tastran Litave, ki je v zvezi z njimi, velike splošnje očetnjave Avstrije pa ne poznajo več, in to po vradni poti, da ne rečemo, da jo tajé, tudi Avstrijo pozablja marsikak Pemeč, včasí tako ravná tudi ta ali uni Štajerec, Korošec in Kranjec, bodi si Nemeč ali Slovenec. Dà! Nemečs svojimi navadnimi besedami: „Nemeč sem“, večkrat pozablja Avstrijo, kakor Slovenec.

To je žalostno, kaj pa da, prav žalostno! Pa drugač ni moglo priti, in to je le nasledek tega, ko je od leta 1848 vsako ministerstvo, izločivši Belkredijevo, hotelo ponemčevati ter vse po enem kopitu strojiti; tako ravnanje pa je nepravilno, tedaj tudi nekatoliško.

Vsakako se mora zopet serce vneti in stalno ohraniti za veliko-avstrijsko očetnjavo „za veliko-avstrijsko zavest;“ ali to le more storiti vlada, ki se strogo derži katoliških podstav, vlada, ktere podlaga je pravica, „*justitia regnorum fundamentum*“. Da se pa ta podlaga ne zgreši, mora vlada vsaki deželi, vsakemu narodu, vsakemu vero-izpovedavanju pravična biti, t. j. slehernemu naj dá, kar vsaki zmed njih po svoji osebnosti in lastniji, po svojih potrebah smé in more zahtevati, pa tudi ne več.

Da pa centralizem, ne gledé na ponemčevanje, ktero je bilo ž njim v zvezi, ni izgovor vsakega prava, da tedaj tudi ni pot k spravi, to nam priča skušnja 22 lét, v kterih se je ta veliko-avstrijska zavest skoraj popolnoma zgubila. Ker je razlika avstrijskih dežel in ljudstev bistvena, je pa izvor vsakega prava federalizem, ki se naravnost izpeljuje iz zveze, s ktero veže vladarjeva oseba vse posamezne dežele.

Ogersko si je prisililo svoje pravo, in njemu na korist poprijeli so se drugi narodi federalizma, ker tako imenovan dvalizem zdravemu človeškemu umu vendar ni drugega, nego federativna zveza med Ogerskim in novo skovano državo Cislajtanijo.

Po tem dvalizmu je postala vlada, kakor govori stara šaljiva prislovica, dohtar obojnega prava — namreč dohtar pravice in nepravice. Pravice za uno stran, nepravice za to stran Litave.

Ako hoče postati vlada za dohtarja obojnega prava v pravem pomenu, tedaj prava državljanskega in cerkvenega, je neogiblivo potrebno, da se postavi na katoliško stajališče, in iz tega stajališča naj se poprime federalizma.

Potem je sprava mogoča in gotova, — gotova, rečem, ker je zedinjenje v eno veliko celoto po spravi potična potreba, in je ta potreba veliko tehtnejša, kakor pa stara jeza in kljubovanje.

Kadar je pa sprava doveršena, potem se bode avstrijska zavest sčasoma povernila sama.

Zgoraj povedano nam pred oči stavlja, zakaj da se oziramo na vojsko in njene nasledke stojé na podlagi velike Avstrije; prevdarimo, primerimo še, kakošna korist in kakošen zleg izvira Avstriji iz zmage ali pobitja te ali une bojne stranke.

Neko malo korist, ako se preveč ne motim, nam je že vojska denes prinesla, mislim namreč, da čutilo, kako namreč vsi skupaj spadamo in eden drugega v varstvo potrebujemo, tedaj prava avstrijska zavest se je vendar sem ter tje zbudila, dasiravno se še ni popolnoma predramila.

Spoštujemo nemški in francoski narod ter mu vse dobro želimo, a za prusko in francosko vladovanje ali velevlast se nam nikakor serce ne more ogreti, kajti tega, kar je francoska vlast storila Avstriji l. 1859 in kar je Prusija tačas zamudila — in kako ste obedve velevlasti l. 1866 igro premenile, vsega tega v Avstriji več rodov ne bode moglo pozabiti.

Vendar Francija je pri vsem mnogo manj zakrivila kakor Prusija; kajti Napoleona v laški vojski ni toliko gnalo hlepenje po deželi in sovraštvo do Avstrije, kolikor strah pred Orsinovimi bombami in boječnost pred maščenjem laških karbonarjev, ktere je mislil vtolažiti s po-

ropano Italijo. Tudi l. 1866 bi bila javaljne Francija toliko zamudila, ko bi bila mogla naprej viditi žalostni izid vojske za Avstrijo. Priča tega nam je, da Francija ni bila nič kaj dobre volje, kadar je vidila, kako Prusija močna postaja in se razširja, še manj pa je bil Ludovik Napoleon zadovoljen s to prusko svojeglavno srečo, ker se je poslednja vojska tako končala, kakor ni nihče pričakoval. Prusija ne mara tudi l. 1859 ni pričakovala tako nesrečnega izida vojske za Avstrijo, pa se ga je serčno radovala, in si ga po svoji moči v korist obračala, da je mogla Avstrijo od dveh strani z vojsko napadati. *

Prusija je tudi Avstrijane, v vojski vjete, silila vojskovati se zoper Avstrijo! To je gnjusoba in okrutnost; kaj tacega Francija ni storila l. 1859, še celo ne z vjetimi Lombardi in Benečani. To je izdajstvo nad vojskino šego in mednarodnimi pravicami; pričakujemo pa, da se bo Prusiji s polno mero odmerilo, kedar zajmejo posiljene Pruse v sedanji vojski.

Ako bi tedaj pri eni ali drugi velevlasti raji vidili zmago, ni to tolikanj iz sočutja do nje, marveč iz sočutja do samega sebe — do Avstrije.

Prevdarimo enkrat prav hladnokervno, oklepaje se samo stvari, kaj bode nastopilo ali kaj utegne nastopiti, ako zmaga ta ali una stran. In ko to dobro prevdarimo, spoznali bomo, česa si imamo želeti in česa Boga prositi, ali da bi namreč francoska ali pruska velevlast zmagala.

Ako zmaga Prusija, kaj nas potem čaka?

Prusija je od svojega začetka pa do dan danes država, ki si dežele z ropom pridobiva. Podlaga tej državi je bil rop nad nemškimi viteškimi redom; na tej podlagi so dalje zidali, ko so Poljsko, Saksonsko, Avstrijansko, Hanoversko in Nasavsko oropali, ko so si vojne moči vsih južnih nemških držav prisvojili, kar sicer vradno ni izgovorjeno, pa djansko izpeljano. Te južne države, Badensko, Bavarsko in Virtemberško, dan danes niso niti proste niti zvezne države, ampak djansko pruske vazalne dežele, posiljeni Prusi so, njih kralji in knezi so Prusom bolj v strahu kakor egiptovski namestni kralj turškemu cesarju.

*) Poslednje avstrijansko posojilo se je smelo prodajati v Parizu, — v Berolinu ne.

Francoz ima pregovor, ki se glasi: „Pri jedi dobi človek pravo slast.“ Da je ta pregovor resničen, to je Prusija do sedaj pokazala vsaki trenutek. Ali mar kdo misli, da bo imela zmagovalna Prusija končano vojsko ko častivni dvoboj, in da bode potlej nasprotniku, kterega je zmagala, roko podala, in da bota potem bratovščino pila?! No, kdor kaj takega veruje, ta je v resnici terdne, ali bolje rečeno, smešne vere. — Ako so prejšne zmage Prusiji le dober ték napravile, kako bo še le sedaj gladovna, ako se ji posreči, da pozoblje francosko armado! — S čim si bo pa utolažila ta glad? Vsakako v prvi versti z nemškimi avstrijskimi deželami, in pa tudi s pokrajino teržaško. — Ako se ji to po sreči izide, kaj se zgodi s Kranjskim?

Postavimo: Avstrija ne razpade in se ne razruši popolnoma, temuč po zgubi svojih nemških dežel prenapredi se v madjarsko-slovansko državo, ali se bo Kranjsko tej prištevalo? Gotovo da ne! Kajti že po svoji zemljepisni legi se bo pritaknilo veliki in veličanski nemški državi.

Ako pa Prusija pozoblje avstrijske nemške dežele, mar ne bode Štajerskega in Koroškega nemškim deželam prištevala? Ali bo mar tam bivajoče Slovence izločila iz nemških držav? Gotovo da ne; ravno tako ne — pa še tudi manj, kakor je severni Šlezvik vkljub praškemu pomirju Danskemu odstopila.

Se vé, da Prusija, akoravno zmaga Francijo, tega prisvojenja ne bo mogla kar zapovedati; se vé, da se bode Avstrija branila, — mogoče, da tudi zmaga; pa tudi, ako se to zgodi, bi nastopila gotovo in nepreklicljivo strašna vojska, ako zmagajo Prusi Francoze.

Vojska, še tudi zmagovita vojska, je strašen zleg, ako se naj bolje za nas izide; kakšnega zlega se pa moremo nadejati, ako so ne izide tako dobro, in poslednjič, kakošnega pa ta čas, ako se vojska za nas slabo konča?

Kar pa katoličanom nikakor ne smé malomarno biti, to je osoda Rima. Kaj pa Rima čaka, ako Prusija zmaga?

Mislím, da je jasno kot beli dan, da Prusija svojemu dobremu prijatlu Talijanau kar nič ne bo branila, ako bi hotel seči ne le po Rimu, ampak tudi po južnih Tirolah, po Dalmaciji in Terstu. Mislím si tudi tukaj naj boljši slučaj, ki bi se mogel zgoditi, da Avstrija odbije vsaki napad talijanski, imamo vendar kakor nasledek pruske zmage vojsko na dveh stranéh, kakor l. 1866, in ako

tudi na obéh straneh zmagamo, le vendar imamo dvojno veliko hudo.

Kaj pa ima pričakovati svet, ako zmaga Francija?

Da Francija hrepení po Renu, je že navadna govorica; tudi se je pokazalo, da ima skominaste zobe po Belgiji. — Postavimo tedaj, zmagovavna Francija doseže, kar si želi, kakšno škodo Avstrija terpi zavoljo tega? Čisto nobene ne! *

Ko je Ludovik XIV. Habsburško rodovino oropal, in je Burbonec zasedel španjski prestol, reče Ludovik XIV.: „Pirenejskih gor ni več.“ Mogoče, da pred zmagovalnim Ludovikom Napoleonom tudi zginejo te meje, in on si prisvoji Španjsko in Portugalsko, ali mar Avstriji škoduje? Kaj še!

Tako imenovana zedinjena Italija (dasiravno še nikakor ni edina) že sedaj Franciji preglavico dela; — ali bo mar zmagovalna Francija Talijanu dovolila, da se še vjači z Rimom, Terstom, Dalmacijo, južnimi Tirolami? Nikakor ne!

Avstrija se tedaj zmagovalne Francije prav nič nima bati, ne posredoma (direktno) pa tudi neposredoma (indirektno) ne, to je, ne kar na ravnost, pa tudi zastran okoliščin ne.

Ako se Francija zares tako povekša, bo potem veliko važnejša velevlast, ali ima pa to slabe nasledke za Avstrijo?

Knez Kavnic, eden naj slovečnijih državnikov, in pozneje Napoleon, kteremu iznajdenosti v državnih rečéh nihče ne bo odrekoval, spoznala sta veliko korist, če je Avstrija s Francijo v zvezi. Zato je vzela za supruga Nadvojvodina Marija Antoinette Ludovika XVI, nadvojvodina Marija Ludovika pa Napoleona.

Te zvezi, se vé, niste nikakor dosegle svojega namena in ste terpele le malo časa.

Pa zakaj? Perva ni bila kos revoluciji ali francoski vstaji, drugo je pa hotel Napoleon v to porabiti, da bi bil ž njo dospel do gospodovavstva čez vesoljni svet, ne pa da bil ohranil mir v Evropi. Zavoljo te zlorabe se je zveza raztergala, in ko se je po Napoleonovem zadolženji nit zaveze pretergala, je pa padel Napoleon sam.

*) Govor je tukaj zgolj v oziru na korist ali nekorist Avstrije; če je pravno prav ali ne prav, to je zopet druga stran.

Tudi Napoleonu III nihče ne bo odrekoval deržavniške razumnosti; tedaj bi bilo lahko mogoče, da bi mu prišla na misel zveza z Avstrijo enaka, kakor je bila za časa Kavnica in Napoleona. In to bi ne bila nesreča za Avstrijo.

Resnično je sicer, da vidimo v srednjem veku skoraj vsaki čas nemške cesarje v boji s Francijo, in da so nasprotna težnja in zavist in druge strasti bile tolike in so po nekoliko še zmiraj, da je skoraj nemogoča poštena zveza med Nemčijo in Francijo, ktera bi ostala kaj dalj časa, — a cesarji iz rodovine habsburg-lotarinske niso več nemški cesarji, in od Cislajtanije ne spada k Nemčiji le en pedanj zemlje, in je tedaj stan Avstrije vse drugačen kakor je bil do l. 1804 (ko se je cesar Franc odpovedal nemški kroni), in tudi sedaj je vse drugače kakor je bilo od l. 1804 do 1866. Sovraštva, kakoršno je bilo med Francijo in Nemčijo, med Francijo in poliglotno (mногоjezično) Avstrijo, ni več. Avstrija mora v prvi versti skerbeti za Avstrijo, in naj tedaj sklepa zveze le s takimi vlastmi, ktere na njo ne gledajo, kakor Prusija od nekdej, z zavidljivim očesom. Taka vlast, ki ni zavidna Avstriji, je — Francija.

Ko se je bil Napoleon III povzdignil na cesarski prestol, je rekel: „cesarstvo je mir“. Ali je on to sam kedaj verjel, ali je to pri resnici ali po ironiji rekel, tega ne vem, da se pa ta izrek ni poterdil, to vsi vemo. —

Poštena zveza med obema cesarstvoma, Avstrijo in Francijo, ta bi uterdila mir v Evropi, ker bi vsakega miru draživeca lahko ukrotila. In mir v Evropi, ta bi bil njen blagoslov.

Pa vernimo se nazaj k sedanji vojski.

Dosihmal smo govorili le od zmagovalne Francije, ki bi rabila zmago le sebi na korist in povečanje, pa postavimo, Francija noče se poveksati, nakanuje le zemljevid prenarediti, da zopet vravná tako imenovano evropsko ravnovažje in nazaj dobi svojo odméno („prestige“*); ona (Francija) hoče ošabno Prusijo zopet nazaj postaviti v pohlevno mejno grofijo; hoče zopet obnoviti Saksonsko, ki je vsakemu zavezniku do zadnjega zvesto; hoče le nazaj dati poropano Šlezijo in obnoviti nemško zvezo, da bi bila

*) Napoleon namreč hoče svetu pokazati, da je on in Francija osoda Božja na tem svetu, in to imenuje „prestige“.

prava zveza ne vazalstvo, — mogoče pravimo da Francija vse to hoče, in utegnila bi to biti za Francijo naj boljša in naj bolj varna politika. Ali bi bila Avstrija pri tem na škodi? Nikakor ne! Mogoče je, da vsled tega postane večja — vsakako pa pridobi časti in vpliva že s tem, da se ošabnemu Prusu peroti pristrižejo.

Toliko od Francije in Prusije.

Treba pa je obravnavati še z drugimi poštavi, in to je Angleško in Rusko, Laškega smo že tako omenili.

Francosko brodovje je Angliji močno nepriležno. Nikakor ni nemogoče, da Anglija poišče in najde pretvezo, da vdari po francoskem brodovju. To pa je tudi vse. Da bi zmagovalna Prusija gospodovala po jadranskem morju, tega Anglija ne more želeti, in da si je Prusija Hanoversko prisvojila, to je Angležu tern v peti.

Ako Francija zmaga Prusijo, francosko brodovje zavoljo tega ne bo večje. Ta zmaga tedaj Angliji ne bo na škodo, poprej bi to utegnilo biti, ko bi se zmagovalna Prusija tudi na Adriji vkorenila ter se tam razširjala. Ko bi po dokončani vojski Francija iz vojske hotla korist zajemati, in bi prestopila pirenejske gore, potem bi Anglija ne mogla ostati hladnokervna. To pa je vprašanje, za katero bi se potem mogla pomeniti Anglija s Francijo, ki bi pa Avstrije kar nič ne zadevalo.

Bolj imenitno pa je vprašanje, kaj bo Rusija storila, ko zmaga ta ali una stran? Ako Francija zmaga, je mogoče — mogoče, pa ne gotovo, da pride Rusija zmaganeemu Prusu ali znabiti mejnemu grofu braniborskemu v zadnjem trenutku na pomoč; pa mislim, da to ne pomeni toliko. Rusa kaj težko premagaš v domači deželi, zunaj dežele pa še ni nikdar kaj veličastnega storil. Ako vzame Rusija zmagano Prusijo pod svoje peroti, najde tam zmagovalno francosko armado in ž njo združene vojne čete svobodne južnih in severnih nemških deržav, kajti ko zmaga Francija, potem je konec te umetne gorečnosti do Prusa in prisiljeni Prusi, kakoršni so postali ne le leta 1866, ampak tudi l. 1815 ali pa že veliko poprej, ne bodo se veselili Rusa, zato da bi pod njegovim varstvom zopet postali Silo-Prusi.

Rekel sem, če zmaga Francija, mogoče je, da Rusija priteče Prusiji na pomoč, — rečem pa, ako zmaga Prusija, potem je gotovo, da Rusija potegne s Prusijo.

Kaj pa potem čaka Avstrije?

Rusija utegne oko zatisniti, ko bode Prusija šarila po Nemčiji in nemških avstrijskih deželah, sama bo pa roke stegnila po Galiciji, po Ogerskem, Hrovaškem in po drugih slovanskih avstrijskih deželah. Potem pa bi bila gotova velika slovanska država, od ktere tudi v Avstriji nekteri prav lepo sanjajo. Iz teh sanj bi se pa prav bridko prebudili.

Kar posebej Slovence zadeva, bi bili vsakako izključeni iz te velike slovanske države, kajti spadajoči k vojvodini štajerski, koroški in kranjski, ktere dežele pa Prusija za nemške spoznáva, bi Rusija odstopila Slovence nemškemu zaveznemu bratu, in gorjé potem njih narodnosti. Ako imajo Slovenci danes razlogov dovolj pritoževati se, da svet ni pravičen njihovi narodnosti, bi potem morali kar na ravnost obupati. Enako bi se godilo Čehom; tudi oni bi morali postati prisiljeni Prusi.

Ne gledé na to, da ta čas, kedar dva ropata, si tudi rop delita, Rusija se bo móгла ozirati na pruski pohlep po teh z nekaj Nemci namešanih deželah; pa sicer tudi Rusija teh slovanskih delov ne bo tudi nič kaj bridko pogrešala, ker njihova zemljepisna lega se ne prilega njeni državi, ktera bi se raji na vzhod in jug skupaj zlagala.

Postavimo pa, Rusija bi rekla: Ne en Slovan se ne smé zgubiti! in bi jih zares vse združila v veliki slovanski državi: ali bi bilo to na srečo avstrijskim Slovanom? No, o tej sreči vé pripovedovati razterta in pomandrana ruska Polonija! — O vi sanjavci! poglejte na svoje poljske brate v Rusiji, in ako ste katoličanje, dobro očala na nos nataknite in glejte, kako se godí Vašim verskim bratom in Vaši sveti veri, ter gotovo ne bode te želeli, da bi se te sanje spolnile.

Izrekel sem svoje prepričanje, da se bode mogla Avstrija, če zmaga Prusija, sama brez Rusa boriti za svoj obstanek, in da bode kakor l. 1866 na dve strani zapletena v vojsko.

Ako je Prusija proti Franciji zmagovalna še v zvezi z Rusijo, ima Avstrija vojsko na tri strani. Ako tudi Avstrija zmaga na vse tri strani, je žertovala v tej vojski na milijone denarja in gotovo več kakor 100,000 svojih hrabrih sinov.

In tako velikansko žertovanje, taka nesreča brez konca in kraja za Avstrijo bi bila neposredni nasledek pruske zmage, in vse to še le v tem slučaju, ko bi Avstrija na vse strani srečna bila v vojski. — To pa skoraj ni mogoče!

Ali more tedaj Avstrijan sploh, oziroma na svojo lastno korist, brez razločka na vero, in ali more vzlasti avstrijski katoličan ktere koli narodnosti želeti, da bi Prusija zmagala?!

Odgovor je jasen vsakemu. — Ravno tako jasno je pa vsakemu, kam naj se oberne Avstrija s svojo vojno močjo, da sama sebe ohrani, ako bi jo pruska inteligenca toliko naganjala, da ne bi mogla ostati neutralna; ravno tako bi se Avstrija dobro móгла oborožiti, da vojska ostane omejena na vojskujoče države, ko bi se Francoz ne zmenil za njeno neoboroženo neutralnost.

K sklepu omenim še to, da izrekam svoje misli o sedanji vojski le dobrim in pravim Avstrijanom, posebno pa kolikor je katoličanov med njimi, vzlasti pa udom katoliške družbe za Kranjsko. Z neavstrijskimi nemčurji v Avstriji, z republikanci, z ljudmi brez vere in versko vnemarnimi, z ljudmi, ki se iz oportunske (vetrove) koristi vsakemu vetru udajo, in poslednjič tudi z Avstrijanci nemške narodnosti, ki so sicer dobrega serca in poštenih misli, kateri pa, ko so jih razžalili posamezni Slovani, časopisi ali kaka stranka, so tako hudo užaljeni, da vse Slovane sovražijo, in sicer tako sovražijo, da v svoji zaslepljenosti mislijo, da je vse prekucijsko, kar po Slovanu diši in kateri, smešno je povedati, ko bi ne bilo tako žalostno — obstanek in blagor Avstrije pričakujejo le od nemških frajmavrerjev, z vsemi temi nekolicke hudobnimi, večjidel pa milovanja vrednimi nimam nič opraviti.

Zamorcev umivati ne bodem skušal.

